

Nr. A81/003

11 september 1981

EERSTE CONGRES SOLIDARITEIT

Ruim een jaar na het akkoord van Gdansk van 31 augustus 1980 heeft het eerste deel van het allereerste congres van de onafhankelijke vakorganisatie Solidariteit (5 - 10 september 1981) duidelijk gemaakt dat de verhouding tussen Solidariteit en de Poolse regering (i.c. de PVAP, Poolse CP) onverminderd gespannen is en op een confrontatie dreigt uit te lopen.

De voornaamste geschilpunten kwamen op het congres tot uitdrukking in de eisen van arbeiderszelfbestuur en toegang tot de media en in de oproepen tot vrije verkiezingen in Polen en oprichting van vrije vakbonden in andere Oosteuropese landen, allemaal verlangens die voor Moskou niet te dulden zijn.

EERSTE CONGRES SOLIDARITEIT

Al voor het begin van het vakbondcongres op 5 september kwam het tot een botsing tussen regering en Solidariteit. De scherpe aanvallen van de regering op de vakorganisatie via de media leidden midden augustus tot een oproep van Solidariteit tot een staking van het grafisch personeel. Slechts met behulp van de persen van het Poolse leger kon een beperkte oplage van het PVAP-dagblad, Trybuna Ludu, en van het dagblad van het leger, Zolniers Wolnosci, verschijnen.

Solidariteit beschuldigde de overheid ervan een "propagandaoorlog" tegen de vakorganisatie te voeren met als doel "terug te keren naar het oude politieke en economische systeem". PVAP-leider daarentegen betoogde dat de media "een absoluut politiek karakter" dienen te hebben. Volgens hem zijn de massamedia "niet alleen een belangrijk element om de publieke opinie weer te geven, maar tevens een middel om die opinie zo te leiden dat het socialisme in het land wordt gewaarborgd en gestimuleerd".

De besprekingen tussen vertegenwoordigers van Solidariteit en de autoriteiten o.a. ten aanzien van de redactionele verantwoordelijkheid voor de berichtgeving over het vakbondcongres liepen op niets uit met als gevolg dat de Poolse staatsradio en- televisie de toegang tot het congres geweigerd werd.

Ook met betrekking tot het vraagstuk van het arbeiderszelfbestuur staan de visies van Solidariteit en regering lijnrecht tegenover elkaar. Tijdens het 3e CC-plenum van de PVAP op 2 september, vlak voor het begin van het Solidariteitscongres, verklaarde PVAP-leider dat het arbeiderszelfbestuur begin volgend jaar zeer voorzichtig moest worden ingevoerd, waarbij de uiteindelijke controle over de benoeming van de leidende functies in de industrie door de overheid gehandhaafd blijft. M.a.w. een vasthouden aan het nomenklaturasysteem, waarmee de communistische partij zich ervan verzekert dat alle sleutelfuncties alleen bezet kunnen worden door personen, die "blijk hebben gegeven van een goede sociaal-politieke en morele instelling".

Solidariteit bepleit een vorm van zelfbestuur waarbij de regering, PVAP en andere centrale organen in het geheel geen zeggenschap hebben in de benoeming van topfunctionarissen m.n. directeuren in het bedrijfsleven. De vakorganisatie heeft zich op haar congres dan ook uitgesproken tegen het door de regering ingediende wetsontwerp inzake arbeiderszelfbestuur en de Sejm, het Poolse parlement, verzocht van een stemming hierover

(17 september) af te zien. In plaats hiervan zou een nationaal referendum gehouden moeten worden. Het congres heeft voorts gekozen voor het standpunt van voorzitter om met het oog op de confrontatie met de autoriteiten te opteren voor een sterke centrale vakbondsleiding tegen de wens van vele plaatselijke vertegenwoordigers om juist te komen tot grotere interne democratisering.

Opzienbarend en bepaald politiek van karakter zijn de door het congres aangenomen resoluties, waarin enerzijds arbeiders in Oost-Europa steun toegezegd wordt bij de oprichting van vrije vakorganisaties en anderzijds democratische verkiezingen in Polen geëist worden zonder gecontrôleerde kandidaatstelling van het door de PVAP geleide Nationale Eenheidsfront. Deze resoluties hebben tot zeer scherpe reacties van de omringende socialistische broederlanden geleid en vooral Moskou heeft laten weten dat nu de grenzen van het toelaatbare ver overschreden worden. Deze waarschuwingen zijn kracht bijgezet door de volgens waarnemers grootste naoorlogse Warschaupactmanoeuvres in het Pools-Russische grensgebied. Teven zijn er steeds meer aanwijzingen dat enkele socialistische landen de economische hulp aan Polen afremmen om verder bij te dragen tot de chaos in dat land, die als formele rechtvaardiging gebruikt zou kunnen worden voor een ingrijpen van buitenaf.

De Poolse autoriteiten zijn zich van dat gevaar terdege bewust, getuige o.a. de benoeming van twee orthodoxe PVAP-hardliners tot vice-voorzitter van de Poolse radio en televisie en het voor het eerst, sinds augustus vorig jaar, weer ingrijpen van de censuur in de berichtgeving over de resoluties van het Solidariteitscongres. Met dergelijke maatregelen lijken zij echter nauwelijks bij machte de ontwikkeling te keren, die een volgen hoogtepunt tegemoet gaat tijdens het 2e gedeelte van het vakbondcongres, dat 26 september begint.